

Analyzing the Moderating Role of Financial Reporting Quality in Iran's Economic Volatility: Conditional Conservatism in the Face of Oil and Inflationary Shocks

1. Mahdie Taboli^{*}: Department of Accounting, Payame Noor University, Tehran, Iran.
Email: m.taboli@pnu.ac.ir (Corresponding Author)

2. Tahere Razavi Karamoz: Department of Accounting, Payame Noor University, Tehran, Iran

3. Javad Taherizadeh Anaripour: Department of Economics, Payame Noor University, Tehran, Iran

Article history

Received: 20 February 2026

Revised: 22 June 2026

Accepted: 28 June 2026

Initial Publish: 13 July 2026

Final Publish: 23 October 2027

Abstract:

This study aimed to analyze the moderating role of conditional accounting conservatism in the relationship between oil and inflationary shocks, economic volatility, and the accuracy of gross domestic product forecasting in Iran. This applied study used a descriptive-correlational, causal, and ex post facto design. The statistical population consisted of firms listed on the Tehran Stock Exchange and Iran's macroeconomic data over the period 1996–2023. After applying the inclusion and exclusion criteria, 125 firms were selected, yielding 3,500 firm-year observations. Conditional conservatism was measured using the Khan and Watts model, economic volatility was calculated as the standard deviation of real GDP growth within a three-year moving window, and forecast accuracy was assessed through the absolute GDP forecast error. Data were analyzed using ordinary least squares regression, interaction-based moderation tests, and diagnostic tests. EViews 13 and Stata 17 were used for the econometric analyses. The results indicated that conditional conservatism had a negative and statistically significant effect on economic volatility ($\beta = -0.214$, $t = -4.756$, $p < 0.001$). Conditional conservatism also had a negative and statistically significant effect on GDP forecast error ($\beta = -0.178$, $t = -4.944$, $p < 0.001$), indicating improved forecast accuracy. Inflation and sanctions had positive and significant effects on both economic volatility and forecast error, whereas oil revenue growth had negative and significant effects on both dependent variables. The first model explained 74.2% of the variance in economic volatility, and the second model explained 68.5% of the variance in GDP forecast error. Conditional accounting conservatism can function as an information-based mechanism that reduces the destabilizing effects of oil and inflationary shocks. Strengthening conditional conservatism in financial reporting may contribute to macroeconomic stability and improve the predictability of GDP in Iran.

Keywords: Financial Reporting Quality; Conditional Conservatism; Economic Volatility; Oil Shocks; Inflationary Shocks; GDP Forecast Accuracy.

Citation: Taboli, M., Razavi Karamoz, T., & Taherizadeh Anaripour, J. (2027). Analyzing the Moderating Role of Financial Reporting Quality in Iran's Economic Volatility: Conditional Conservatism in the Face of Oil and Inflationary Shocks. *Accounting, Finance and Computational Intelligence*, 5(4), 1-20.

Copyright: © 2027 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract**Introduction**

Economic volatility in resource-dependent economies is often shaped by the interaction of macroeconomic shocks, institutional fragility, and informational inefficiency. Iran provides a particularly relevant context for studying this issue because its economy has long been exposed to oil revenue fluctuations, persistent inflation, exchange-rate instability, sanctions, and uncertainty in policy implementation. Previous studies have shown that gross domestic product dynamics in Iran are affected by multiple structural and sectoral forces, including environmental pressures, government and household expenditures, and climate-related changes across provinces (Azari et al., 2024; Behboudi & Barzegari, 2016; Behboudi & Barzegari Dinabad, 2016; Kalashi et al., 2016). At the same time, economic freedom, contractual instability, credit risk, and macroeconomic shocks have been identified as important factors influencing economic fluctuations and financial system vulnerability (Abdolshah et al., 2021; Hafezi Ghahestani et al., 2021; Rahmani et al., 2014). In such an environment, economic stability depends not only on monetary, fiscal, or exchange-rate policies, but also on the quality of financial information produced at the firm level and transmitted to investors, creditors, regulators, and policymakers.

Oil and inflationary shocks are among the most significant sources of macroeconomic instability in Iran. Oil cycles influence government revenues, foreign exchange supply, public expenditure, liquidity, investment expectations, and financial stability (Ahmad Ghazban et al., 2025). Evidence also indicates that oil price volatility affects banking stocks and sectoral financial behavior in Iran (Naeini, 2023). Moreover, oil price movements interact with exchange-rate shocks and sanctions, thereby affecting asset markets and increasing uncertainty in the real economy (Kamali Dehkordi, 2020). Inflation further intensifies this uncertainty by weakening purchasing power, reducing forecasting horizons, increasing transaction costs, and complicating the interpretation of financial statements. Under such conditions, financial reporting quality becomes a key informational mechanism that can either reduce or intensify the effects of macroeconomic shocks.

Financial reporting quality refers to the extent to which financial reports provide relevant, reliable, timely, comparable, and decision-useful information. High-quality financial reporting can reduce information asymmetry, improve investment efficiency, and enhance the decision-making capacity of investors (Shah Hosseini et al., 2024). Integrated reporting quality also improves the relevance and value-creation role of accounting information (Asadi et al., 2024), while accounting comparability enhances financial reporting quality and supports more effective evaluation of firms (Hajiha & Chenari, 2023). Readability of financial reports has likewise been linked to reporting quality, particularly through its relationship with information asymmetry (Kanaani & Asadzadeh, 2025). These studies suggest that the informational environment of firms may shape the way economic actors respond to external shocks.

Among the dimensions of financial reporting quality, conditional accounting conservatism is especially important in uncertain economic environments. Conditional conservatism refers to the asymmetric recognition of bad news relative to good news, whereby losses and unfavorable events are reflected in earnings more quickly than gains and favorable events. Prior Iranian studies have documented the association between accounting disclosure, accounting quality, and conditional and unconditional conservatism (Mashayekh & Meymentabadi, 2014), as well as the relationship between disclosure quality and conservatism (Mollaei & Mehrabi, 2015). Conditional and unconditional conservatism have also been shown to influence financial reporting quality (Didar et al., 2016). Furthermore, managerial ability, state ownership, managerial overconfidence, and managerial entrenchment can affect conservatism and earnings reporting behavior (Esfandiari, 2022; Rashidian et al.,

2014; Salehi, Daemi Gah, et al., 2021; Salehi et al., 2020). The role of auditors is also critical, as auditor conservatism, audit adjustments, and auditor type can influence earnings quality under uncertainty (Ghorbani et al., 2022; Mohammadnezami et al., 2025).

Recent evidence has further emphasized the importance of conservatism during periods of crisis and uncertainty. Accounting conservatism tends to become more relevant in uncertain business environments (Hejranijamil et al., 2020), and it has been associated with firm performance during the COVID-19 pandemic (Cui et al., 2021). Conditional conservatism and financial flexibility may also help reduce legal claims and improve corporate resilience during crisis periods (Mahmoodi et al., 2023; Mahmoodi et al., 2025). Other studies have linked conditional conservatism to financial flexibility, bankruptcy risk, and financial statement comparability (Ghalibaf et al., 2015; Salehi et al., 2025; Shirayeh, 2024). These findings imply that conservatism may serve not only as a firm-level accounting practice but also as an information-based stabilizing mechanism.

Another emerging line of research connects accounting information with macroeconomic forecasting. Accounting details may play an allocative role in predicting macroeconomic indicators in Iran (Salehi, Ghanbari, et al., 2021). At the same time, new forecasting approaches, such as economic news sentiment analysis, nighttime light satellite imagery, and hybrid financial distress prediction models, have expanded the methodological tools available for predicting GDP and financial instability (Biranvand et al., 2024; Fouladgar & Feyzi, 2023; Osoolian et al., 2024). Macroeconomic factors have also been associated with stock price crash risk, especially where managers may withhold bad news in crisis-ridden markets (Moradi et al., 2021). In addition, the economic performance of financial statements has been linked to higher levels of accounting conservatism (Khalid et al., 2021). Despite this growing literature, limited evidence exists on whether conditional conservatism moderates the relationship between oil and inflationary shocks, economic volatility, and GDP forecast accuracy in Iran. Therefore, this study examines the moderating role of conditional accounting conservatism in the relationship between oil and inflationary shocks, economic volatility, and the accuracy of GDP forecasting in Iran.

Methods and Materials

This applied study used a descriptive-correlational and causal ex post facto design. The statistical population consisted of firms listed on the Tehran Stock Exchange and official macroeconomic data for Iran over the period 1996–2023. After applying the inclusion and exclusion criteria, 125 listed firms were selected, generating 3,500 firm-year observations. Firms were included if they had a fiscal year ending in March, continuous financial information during the study period, no trading suspension longer than three months in each fiscal year, and no fiscal year change. Investment companies and financial intermediaries were excluded because of the distinct nature of their operations.

The dependent variables were economic volatility and GDP forecast accuracy. Economic volatility was measured using the standard deviation of real GDP growth within a three-year moving window. Forecast accuracy was measured through the absolute forecast error of GDP, calculated as the absolute difference between actual GDP and the GDP forecast reported by official planning authorities. Lower values of this variable indicated higher forecast accuracy. The main explanatory and moderating variable was conditional conservatism, measured using the Khan and Watts firm-year conservatism model. Annual firm-level conservatism scores were extracted and aggregated for use in the macro-level analysis. The control variables included inflation rate, real oil revenue growth, government expenditure as a percentage of GDP, and a sanctions dummy variable.

Data were collected from official financial databases, the Central Bank of Iran, the Statistical Center of Iran, the Plan and Budget Organization, the Ministry of Oil, and other recognized economic and financial information sources. Data analysis was conducted in four stages: descriptive statistics, Pearson correlation analysis, ordinary least squares regression, and moderation analysis using interaction terms. Diagnostic tests were performed to assess normality of residuals, heteroscedasticity, autocorrelation, and stationarity. Robustness analyses were also conducted using lagged variables, instrumental-variable specifications, and alternative calculation windows. The analyses were performed using EViews 13, Stata 17, and Excel 2019.

Findings

The descriptive results showed that the mean value of economic volatility was 0.045, indicating noticeable instability in Iran's real GDP growth during the study period. The mean value of GDP forecast error was 0.028, suggesting a moderate level of forecast inaccuracy in official GDP projections. Conditional conservatism had a mean value of 0.152, indicating a moderate-to-high level of conservatism among the sampled firms. Inflation showed considerable variation over the study period, while oil revenue growth ranged from negative to positive values, reflecting the shock-prone structure of Iran's oil-dependent economy.

The Pearson correlation matrix provided preliminary support for the research hypotheses. Conditional conservatism was negatively and significantly correlated with economic volatility and GDP forecast error. Specifically, its correlation with economic volatility was -0.587, and its correlation with forecast error was -0.521. Inflation was positively and significantly correlated with both economic volatility and forecast error, while oil revenue growth was negatively and significantly correlated with both dependent variables. Correlations among independent variables were below the critical threshold for severe multicollinearity.

The first regression model examined the effect of conditional conservatism on economic volatility. The results showed that conditional conservatism had a negative and statistically significant effect on economic volatility, with a coefficient of -0.214, a t-statistic of -4.756, and a significance level below 0.001. Inflation had a positive and significant effect on economic volatility, with a coefficient of 0.183, while oil revenue growth had a negative and significant effect, with a coefficient of -0.156. Government expenditure and sanctions also had positive and significant effects on economic volatility. The model explained 74.2% of the variance in economic volatility, and the adjusted coefficient of determination was 71.6%. The Durbin-Watson statistic was 2.14, indicating no serious autocorrelation problem.

The second regression model examined the effect of conditional conservatism on GDP forecast error. The results showed that conditional conservatism had a negative and statistically significant effect on forecast error, with a coefficient of -0.178, a t-statistic of -4.944, and a significance level below 0.001. This means that higher conditional conservatism was associated with lower GDP forecast error and, therefore, greater forecast accuracy. Inflation and sanctions had positive and significant effects on forecast error, whereas oil revenue growth had a negative and significant effect. Government expenditure also had a positive and significant effect. The model explained 68.5% of the variance in GDP forecast error, and the adjusted coefficient of determination was 65.4%. The Durbin-Watson statistic was 2.08, suggesting no major autocorrelation issue.

Diagnostic tests confirmed the reliability of the regression estimates. The residuals of both models were normally distributed. The White test indicated no heteroscedasticity problem, and the Breusch-Godfrey test showed no autocorrelation in the residuals. The augmented Dickey-Fuller test confirmed the stationarity of all variables. Robustness

checks using alternative model specifications, lagged variables, and instrumental-variable approaches supported the main findings. Overall, the results confirmed that conditional conservatism reduces economic volatility and improves GDP forecast accuracy. They also indicated that conditional conservatism moderates the effects of oil and inflationary shocks, such that the destabilizing impact of these shocks is weaker at higher levels of conservatism.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that conditional accounting conservatism has a meaningful stabilizing role in Iran's macroeconomic environment. The negative and significant effect of conditional conservatism on economic volatility indicates that conservative financial reporting can reduce the instability of GDP growth. This effect can be explained by the informational function of conservatism. By recognizing unfavorable news and potential losses more quickly, conditional conservatism prevents excessive optimism in financial reporting, reduces delayed recognition of risks, and improves the credibility of firm-level financial information. When such information is aggregated across firms, it can contribute to a more realistic understanding of economic conditions and reduce the likelihood of distorted market reactions.

The negative effect of conditional conservatism on GDP forecast error further suggests that conservative accounting information improves the predictability of macroeconomic outcomes. In an economy exposed to inflationary pressures, oil revenue instability, sanctions, and exchange-rate fluctuations, accurate information is essential for investors, analysts, and policymakers. Conservative reporting can enhance forecast accuracy by ensuring that risks and losses are reflected in a timely manner. This helps reduce information gaps and allows economic actors to form expectations based on more reliable data.

The results also show that inflation and sanctions intensify volatility and reduce forecast accuracy, whereas oil revenue growth has a stabilizing effect. These findings are consistent with the structural characteristics of the Iranian economy. Inflation disrupts planning and weakens economic predictability, while sanctions increase uncertainty and restrict normal economic adjustment mechanisms. Oil revenue growth may temporarily reduce instability by supporting government revenues, foreign exchange availability, and public expenditure capacity. However, the broader dependence on oil revenue also highlights the vulnerability of the economy to external shocks.

The moderating role of conditional conservatism is the central contribution of this study. The results indicate that higher levels of conditional conservatism weaken the destabilizing effects of oil and inflationary shocks. This suggests that financial reporting quality can function as a buffer between macroeconomic shocks and economic instability. In weak information environments, external shocks are more likely to generate exaggerated, delayed, or distorted market responses. In contrast, conservative reporting strengthens transparency, reduces information asymmetry, and supports more disciplined decision-making.

In conclusion, conditional accounting conservatism is not merely a technical accounting attribute; it is an information-based governance mechanism with macroeconomic implications. Strengthening conditional conservatism in financial reporting may contribute to economic stability, improve GDP forecast accuracy, and reduce the adverse effects of oil and inflationary shocks in Iran. The findings highlight the importance of integrating financial reporting quality indicators into macroeconomic monitoring, forecasting models, and regulatory policy. Enhancing conservative and transparent reporting practices can support more resilient capital markets and improve the reliability of economic decision-making in shock-prone economies.

Authors' Contributions

Authors equally contributed to this article.

Acknowledgments

Authors thank all participants who participate in this study.

Declaration of Interest

The authors report no conflict of interest.

Funding

According to the authors, this article has no financial support.

Ethical Considerations

All procedures performed in this study were under the ethical standards.

تحلیل نقش تعدیلگر کیفیت گزارشگری مالی در نوسانات اقتصاد ایران: محافظه کاری شرطی در برابر شوک های نفتی و تورمی

تاریخچه مقاله

تاریخ دریافت: ۱ اسفند ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۱ تیر ۱۴۰۵

تاریخ پذیرش: ۷ تیر ۱۴۰۵

تاریخ چاپ اولیه: ۲۲ تیر ۱۴۰۵

تاریخ چاپ نهایی: ۱ آبان ۱۴۰۶

۱. مهدیه تابلی*^{id}: گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. ایمیل: m.taboli@pnu.ac.ir (نویسنده مسئول)

۲. طاهره رضوی کارآموز^{id}: گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳. جواد طاهری زاده اناری پور^{id}: گروه اقتصاد، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش تعدیلگر محافظه کاری شرطی حسابداری در رابطه میان شوک های نفتی و تورمی با نوسانات اقتصادی و دقت پیش بینی تولید ناخالص داخلی در ایران بود. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی از نوع علی و مبتنی بر داده های پس رویدادی بود. جامعه آماری شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و داده های کلان اقتصادی ایران طی سال های ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۲ بود. پس از اعمال معیارهای ورود و خروج، ۱۲۵ شرکت در قالب ۳۵۰۰ مشاهده شرکت-سال بررسی شدند. محافظه کاری شرطی با مدل خان و واتر، نوسانات اقتصادی با انحراف معیار رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در پنجره متحرک سه ساله و دقت پیش بینی با قدر مطلق خطای پیش بینی تولید ناخالص داخلی سنجیده شد. داده ها با استفاده از رگرسیون حداقل مربعات معمولی، آزمون های تعاملی و آزمون های تشخیصی در نرم افزارهای EViews ۱۳ و Stata ۱۷ تحلیل شدند. نتایج نشان داد محافظه کاری شرطی اثر منفی و معناداری بر نوسانات اقتصادی دارد ($\beta = -0.178, t = -4.944, p < 0.001$). همچنین اثر این متغیر بر خطای پیش بینی تولید ناخالص داخلی منفی و معنادار بود ($\beta = -0.178, t = -4.944, p < 0.001$). تورم و تحریم ها اثر مثبت و معنادار و رشد درآمدهای نفتی اثر منفی و معنادار بر هر دو متغیر وابسته داشتند. مدل اول ۷۴.۲ درصد و مدل دوم ۶۸.۵ درصد از تغییرات متغیرهای وابسته را تبیین کردند. محافظه کاری شرطی حسابداری می تواند به عنوان سازوکاری اطلاعاتی، اثر بی ثبات کننده شوک های نفتی و تورمی را کاهش دهد و از طریق ارتقای کیفیت گزارشگری مالی، به ثبات اقتصادی و بهبود پیش بینی پذیری تولید ناخالص داخلی کمک کند.

کلیدواژگان: کیفیت گزارشگری مالی؛ محافظه کاری شرطی؛ نوسانات اقتصادی؛ شوک های نفتی؛ شوک های تورمی؛ دقت پیش بینی تولید ناخالص داخلی.

شیوه استناددهی: تابلی، مهدیه، رضوی کارآموز، طاهره، و طاهری زاده اناری پور، جواد. (۱۴۰۶). تحلیل نقش تعدیلگر کیفیت گزارشگری مالی در نوسانات اقتصاد ایران: محافظه کاری شرطی در برابر شوک های نفتی و تورمی. *حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی*، ۵(۴)، ۱-۲۰.

اقتصاد ایران در دهه‌های اخیر همواره با ترکیبی از نوسانات ساختاری، شوک‌های برون‌زا و محدودیت‌های نهادی مواجه بوده است؛ نوساناتی که از یک‌سو ریشه در وابستگی تاریخی به درآمدهای نفتی دارد و از سوی دیگر، تحت تأثیر تورم مزمن، تحریم‌های اقتصادی، نااطمینانی سیاسی، نوسانات نرخ ارز و ضعف پیش‌بینی‌پذیری متغیرهای کلان قرار گرفته است. در چنین محیطی، ثبات اقتصادی صرفاً تابع سیاست‌های پولی، مالی یا ارزی نیست، بلکه کیفیت اطلاعاتی که در سطح بنگاه‌ها تولید و به بازار منتقل می‌شود نیز می‌تواند در شکل‌گیری انتظارات، تخصیص منابع و واکنش فعالان اقتصادی به شوک‌ها نقش تعیین‌کننده داشته باشد. مطالعات اقتصاد کلان ایران نشان داده‌اند که متغیرهایی مانند رشد تولید ناخالص داخلی، درآمدهای نفتی، هزینه‌های عمومی، فشارهای زیست‌محیطی، مخارج بخشی و تغییرات اقلیمی می‌توانند مسیر رشد و نوسانات اقتصادی کشور را در دوره‌های مختلف دستخوش تغییر کنند (Azari et al., 2024; Behboudi & Barzegari, 2016; Behboudi & Barzegari Dinabad, 2016; Kalashi et al., 2016). از این منظر، بررسی پیوند میان ویژگی‌های اطلاعات مالی شرکت‌ها و شاخص‌های کلان اقتصادی، می‌تواند فهم عمیق‌تری از سازوکارهای پنهان ثبات یا بی‌ثباتی اقتصادی در ایران فراهم آورد.

نوسانات اقتصادی در کشورهای متکی به منابع طبیعی معمولاً شدت بیشتری دارد، زیرا تغییر در قیمت یا درآمدهای حاصل از منابع خام، به سرعت بر درآمدهای ارزی، بودجه دولت، سرمایه‌گذاری، نرخ ارز، نقدینگی و انتظارات تورمی اثر می‌گذارد. در اقتصاد ایران، شوک‌های نفتی نه تنها درآمد دولت را تغییر می‌دهند، بلکه بر شبکه بانکی، بازار سرمایه، بازار مسکن، تجارت خارجی و رفتار سرمایه‌گذاران نیز اثرگذارند. شواهد تجربی نشان می‌دهد چرخه‌های نفتی و تغییرات درآمدهای نفتی با ثبات مالی ایران ارتباط دارند و می‌توانند در شرایط خاص، آثار نامتقارن بر متغیرهای اقتصادی بر جای گذارند (Ahmad Ghazban et al., 2025). همچنین نوسان قیمت نفت می‌تواند بر سهام بانکی و حساسیت بخش مالی نسبت به شوک‌های بیرونی اثرگذار باشد (Naeini, 2023). از سوی دیگر، شوک‌های ارزی، تحریم‌های اقتصادی و تغییرات قیمت نفت در تعامل با یکدیگر می‌توانند بازارهای دارایی، به‌ویژه بازار مسکن، را متأثر کنند و سطح بی‌ثباتی اقتصاد را افزایش دهند (Kamali Dehkordi, 2020). این وضعیت نشان می‌دهد که در اقتصاد ایران، شوک‌های نفتی و تورمی باید نه به‌عنوان عوامل منفرد، بلکه به‌عنوان بخشی از یک نظام پیچیده نااطمینانی اقتصادی تحلیل شوند.

تورم نیز یکی از پایدارترین منابع بی‌ثباتی در اقتصاد ایران است. تورم بالا باعث کاهش قدرت خرید، افزایش هزینه مبادله، اختلال در قراردادهای کوتاه‌مدت، افق تصمیم‌گیری و دشوارتر شدن پیش‌بینی متغیرهای آتی می‌شود. در چنین شرایطی، کیفیت اطلاعات مالی اهمیت مضاعفی پیدا می‌کند، زیرا سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، سیاستگذاران و تحلیلگران برای تشخیص وضعیت واقعی بنگاه‌ها و ارزیابی آثار شوک‌های کلان، به صورت‌های مالی و گزارش‌های حسابداری اتکا می‌کنند. از منظر حقوقی و اقتصادی، نوسانات شدید می‌تواند ضرورت تعدیل قراردادهای بازنگری در تعهدات اقتصادی را نیز مطرح کند، زیرا شوک‌های تورمی و ارزی تعادل اولیه قراردادهای را برهم می‌زنند (Hafezi, 2021). افزون بر این، شوک‌های کلان اقتصادی می‌توانند ریسک اعتباری بانک‌ها و تاب‌آوری نظام مالی را تحت تأثیر قرار دهند و ضرورت سنجش فشارهای اقتصاد کلان بر بخش مالی را برجسته سازند (Abdolshah et al., 2021). بنابراین، در محیطی که نااطمینانی کلان بالاست، کیفیت گزارشگری مالی می‌تواند به یکی از ابزارهای مهم کاهش ابهام، بهبود تخصیص سرمایه و تعدیل واکنش بازار نسبت به شوک‌ها تبدیل شود.

کیفیت گزارشگری مالی در ادبیات حسابداری به توانایی گزارش‌های مالی در ارائه اطلاعات مربوط، قابل اتکا، به‌موقع، قابل مقایسه و سودمند برای تصمیم‌گیری اشاره دارد. گزارشگری مالی باکیفیت، عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و ذی‌نفعان بیرونی را کاهش می‌دهد و از طریق افزایش شفافیت، زمینه تصمیم‌گیری کارآمدتر سرمایه‌گذاران را فراهم می‌کند. پژوهش‌های داخلی نشان داده‌اند که کیفیت گزارشگری مالی می‌تواند بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و کارایی سرمایه‌گذاری اثرگذار باشد و به بهبود محیط اطلاعاتی بازار سرمایه کمک کند (Shah Hosseini et al., 2024). همچنین کیفیت گزارشگری یکپارچه با ارزش‌آفرینی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری پیوند دارد و می‌تواند نقش اطلاعات مالی را در انتقال تصویر واقعی‌تر از عملکرد شرکت تقویت کند (Asadi et al., 2024). از سوی دیگر، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی نیز یکی از ویژگی‌های مهم محیط گزارشگری است که می‌تواند کیفیت گزارشگری مالی را ارتقا دهد و توان استفاده‌کنندگان را برای تحلیل عملکرد شرکت‌ها افزایش دهد (Hajhiha & Chenari, 2023). بر این اساس، کیفیت گزارشگری مالی را می‌توان یکی از زیرساخت‌های نهادی بازار سرمایه دانست که در شرایط عادی و بحرانی، نقش اطلاعاتی و کنترلی مهمی ایفا می‌کند.

در میان ابعاد مختلف کیفیت گزارشگری مالی، محافظه‌کاری حسابداری جایگاه ویژه‌ای دارد. محافظه‌کاری شرطی به این معناست که اخبار بد و زیان‌های احتمالی سریع‌تر از اخبار خوب و منافع احتمالی در سود حسابداری شناسایی می‌شوند. این ویژگی باعث می‌شود صورت‌های مالی از خوش‌بینی بیش از حد فاصله بگیرند و ریسک‌ها، زیان‌ها و کاهش ارزش‌ها زودتر در اطلاعات مالی منعکس شوند. در مطالعات حسابداری ایران، رابطه میان افشای حسابداری، کیفیت حسابداری و محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی مورد توجه قرار گرفته و نشان داده شده است که ویژگی‌های گزارشگری مالی می‌توانند بر سطح محافظه‌کاری اثرگذار باشند (Mashayekh & Meymentabadi, 2014). همچنین کیفیت افشای اطلاعات حسابداری با محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی ارتباط دارد و می‌تواند حساسیت سود نسبت به اخبار اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد (Mollaei & Mehrabi, 2015). افزون بر این، مطالعات داخلی نشان داده‌اند که محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی می‌توانند بر کیفیت گزارشگری مالی اثر بگذارند و به بهبود قابلیت اتکای اطلاعات مالی کمک کنند (Didar et al., 2016). بنابراین، محافظه‌کاری شرطی را می‌توان یکی از سازوکارهای اصلی کاهش ریسک اطلاعاتی در بازار سرمایه دانست.

اهمیت محافظه‌کاری شرطی در شرایط نااطمینانی اقتصادی افزایش می‌یابد، زیرا در دوره‌های بحرانی احتمال پنهان‌سازی اخبار بد، بیش‌نمایی عملکرد و تأخیر در شناسایی زیان‌ها بیشتر می‌شود. شواهد بین‌المللی نشان می‌دهد که محافظه‌کاری حسابداری در محیط‌های کسب‌وکار نامطمئن نقش مهمی در انعکاس واقع‌بینانه ریسک‌ها دارد (Hejranijamil et al., 2020). همچنین در دوران بحران‌هایی مانند همه‌گیری کووید-۱۹، محافظه‌کاری حسابداری توانسته است با عملکرد شرکت‌ها و نحوه مواجهه آن‌ها با عدم قطعیت ارتباط معنادار داشته باشد (Cui et al., 2021). پژوهش‌های مربوط به ایران نیز نشان داده‌اند که محافظه‌کاری شرطی و انعطاف‌پذیری مالی می‌توانند در شرایط بحرانی، به کاهش دعاوی حقوقی و مدیریت پیامدهای نامطلوب ناشی از نااطمینانی کمک کنند (Mahmoodi et al., 2023; Mahmoodi et al., 2025). این یافته‌ها بیانگر آن است که محافظه‌کاری صرفاً یک رویه حسابداری محدود به سطح بنگاه نیست، بلکه می‌تواند در شرایط بحران، نقش حفاظتی و تعدیلگر در برابر آثار منفی نااطمینانی ایفا کند.

محافظه‌کاری حسابداری از منظر نظری با کاهش هزینه‌های نمایندگی، مهار رفتار فرصت‌طلبانه مدیران، کاهش دستکاری سود و بهبود قابلیت اتکای اطلاعات مالی ارتباط دارد. توانایی مدیران، ساختار مالکیت، نوع حسابرس، کیفیت حسابرسی، تعدیلات حسابرسی و ویژگی‌های حاکمیت شرکتی از جمله عواملی هستند که می‌توانند سطح محافظه‌کاری یا کیفیت سود را تحت تأثیر قرار دهند. برای نمونه، توانایی مدیریت می‌تواند بر محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی اثر بگذارد و نشان دهد که کیفیت تصمیم‌گیری مدیریتی در نحوه شناسایی سود و زیان اهمیت دارد (Esfandiari, 2022). مالکیت دولتی نیز می‌تواند با سطح محافظه‌کاری شرطی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران ارتباط داشته باشد (Rashidian et al., 2014). علاوه بر این، محافظه‌کاری حسابرس و نااطمینانی سیاست‌های اقتصادی بر کیفیت سود اثرگذارند و نشان می‌دهند که کیفیت گزارشگری مالی در محیط‌های پرنوسان، وابسته به تعامل میان ویژگی‌های حسابرس و شرایط کلان اقتصادی است (Ghorbani et al., 2022). همچنین نوع حسابرس و تعدیلات حسابرسی می‌توانند کیفیت سود را متأثر کنند و اهمیت نظارت حرفه‌ای بر فرایند گزارشگری را برجسته سازند (Mohammadnezami et al., 2025).

در سال‌های اخیر، توجه پژوهشگران به نقش ویژگی‌های کیفی صورت‌های مالی در پیش‌بینی شاخص‌های کلان اقتصادی افزایش یافته است. این رویکرد بر این فرض استوار است که اطلاعات حسابداری شرکت‌ها صرفاً برای ارزیابی عملکرد بنگاه‌ها به کار نمی‌رود، بلکه می‌تواند حاوی نشانه‌هایی درباره وضعیت آینده اقتصاد نیز باشد. شواهد تجربی نشان داده‌اند که جزئیات حسابداری می‌توانند نقش تخصیصی در پیش‌بینی شاخص‌های کلان اقتصادی داشته باشند و داده‌های مالی شرکت‌ها در کنار رویکردهای اقتصادسنجی کلاسیک و بیزی، قابلیت استفاده در پیش‌بینی اقتصاد کلان را دارند (Salehi, Ghanbari, et al., 2021). هم‌زمان، روش‌های نوین پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی، مانند تحلیل احساس اخبار اقتصادی و استفاده از تصاویر ماهواره‌ای نور شب، نشان می‌دهند که پیش‌بینی شاخص‌های کلان در ایران به سمت بهره‌گیری از داده‌های متنوع‌تر و مدل‌های پیچیده‌تر حرکت کرده است (Biranvand et al., 2024; Fouladgar & Feyzi, 2023). در همین راستا، پیش‌بینی درماندگی مالی با استفاده از شبکه‌های عصبی، رگرسیون حداقل مربعات جزئی، ماشین بردار پشتیبان و مدل لاجیت نیز نشان می‌دهد که تحلیل مالی و اقتصادی در حال حرکت به سوی ترکیب روش‌های سنتی و هوشمند است (Osoolian et al., 2024). این تحولات اهمیت شاخص‌های اطلاعاتی و حسابداری را در مدل‌سازی اقتصادی دوچندان می‌کند.

با وجود این، یکی از خلأهای مهم در ادبیات موجود، بررسی نقش تعدیلگر کیفیت گزارشگری مالی در رابطه میان شوک‌های کلان اقتصادی و نوسانات اقتصاد ایران است. بیشتر مطالعات پیشین یا بر آثار مستقیم شوک‌های نفتی، تورمی، ارزی و تحریمی بر بخش‌های مختلف اقتصاد تمرکز کرده‌اند، یا کیفیت گزارشگری مالی و محافظه‌کاری را در سطح شرکت و بازار سرمایه بررسی کرده‌اند. برای نمونه، پژوهش‌های مربوط به آزادی اقتصادی و نوسانات اقتصاد در کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهند که متغیرهای نهادی و سیاستی می‌توانند شدت نوسانات را تغییر دهند (Rahmani et al., 2014). مطالعات مربوط به عوامل کلان و ریسک سقوط قیمت سهام نیز نشان داده‌اند که مدیران ممکن است در بازارهای بحران‌زده اخبار بد را پنهان کنند و این پنهان‌سازی می‌تواند ریسک سقوط را افزایش دهد (Moradi et al., 2021). از سوی دیگر، پژوهش‌های مربوط به عملکرد اقتصادی صورت‌های مالی و سطح محافظه‌کاری حسابداری نشان می‌دهند که کیفیت اطلاعات مالی می‌تواند در شکل‌گیری رفتار محافظه‌کارانه حسابداری نقش داشته باشد (Khalid et al., 2021). با این حال، هنوز روشن نیست که آیا محافظه‌کاری شرطی می‌تواند شدت اثر شوک‌های نفتی و تورمی را بر نوسانات اقتصادی و دقت پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی کاهش دهد یا خیر.

از منظر پیوند میان محافظه‌کاری و تاب‌آوری مالی، مطالعات نشان داده‌اند که محافظه‌کاری شرطی با انعطاف‌پذیری مالی ارتباط دارد و می‌تواند ظرفیت بنگاه را برای مواجهه با شرایط دشوار افزایش دهد (Ghalibaf et al., 2015). همچنین محافظه‌کاری می‌تواند با متغیرهایی مانند ریسک ورشکستگی ارتباط داشته باشد و به عنوان نشانه‌ای از رویکرد احتیاطی در شناسایی ریسک‌های مالی تلقی شود (Shirayeh, 2024). در سطح حاکمیت شرکتی، اعتماد بیش از حد مدیریتی می‌تواند بر محافظه‌کاری شرطی و مدیریت واقعی سود اثر بگذارد و نشان دهد که جهت‌گیری‌های رفتاری مدیران، کیفیت گزارشگری را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Salehi et al., 2020). از سوی دیگر، ریشه‌دوانی مدیریتی نیز با محافظه‌کاری حسابداری ارتباط دارد و نشان می‌دهد که انگیزه‌ها و ساختار قدرت درون سازمانی می‌توانند نحوه انعکاس اخبار خوب و بد در صورت‌های مالی را تغییر دهند (Salehi, Daemi Gah, et al., 2021). افزون بر این، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی ارتباط دارد و می‌تواند به عنوان یکی از ابعاد کیفیت اطلاعات مالی، نقش مهمی در افزایش شفافیت و کاهش ابهام ایفا کند (Salehi et al., 2025).

در محیط تورمی و شوک‌محور اقتصاد ایران، خوانایی گزارش‌های مالی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی نیز اهمیت بنیادین دارد. هنگامی که گزارش‌های مالی از خوانایی و کیفیت بالاتری برخوردار باشند، استفاده‌کنندگان می‌توانند وضعیت شرکت را بهتر ارزیابی کنند و واکنش‌های هیجانی یا مبتنی بر اطلاعات ناقص کاهش می‌یابد (Kanaani & Asadzadeh, 2025). این امر در شرایط شوک‌های نفتی و تورمی اهمیت بیشتری دارد، زیرا ضعف کیفیت اطلاعاتی می‌تواند آثار شوک‌ها را تشدید کند و زمینه تصمیم‌گیری نادرست را در بازار سرمایه فراهم آورد. از این رو، می‌توان انتظار داشت که محافظه‌کاری شرطی، از طریق شناسایی به موقع اخبار نامطلوب، کاهش بیش‌ارزش‌گذاری دارایی‌ها، محدود کردن رفتار فرصت‌طلبانه مدیران و افزایش قابلیت اتکای اطلاعات مالی، نقش تعدیلگر در رابطه میان شوک‌های نفتی و تورمی با نوسانات اقتصادی و خطای پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی ایفا کند. چنین رویکردی می‌تواند ادبیات حسابداری مالی را با ادبیات اقتصاد کلان پیوند دهد و نشان دهد که کیفیت گزارشگری مالی در سطح خرد، پیامدهایی فراتر از شرکت داشته و می‌تواند در سطح کلان نیز بر ثبات، پیش‌بینی‌پذیری و تخصیص منابع اثر بگذارد.

بنابراین، هدف پژوهش حاضر تحلیل نقش تعدیلگر محافظه‌کاری شرطی حسابداری در رابطه میان شوک‌های نفتی و تورمی با نوسانات اقتصادی و دقت پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی در ایران است.

روش پژوهش و مواد

پژوهش حاضر از نظر هدف، در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد. دلیل این طبقه‌بندی آن است که یافته‌های پژوهش می‌تواند مبنای تصمیم‌گیری‌های عملی برای گروه‌های مختلف ذی‌نفع از جمله سیاست‌گذاران اقتصادی، بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه، نهادهای نظارتی بازار سرمایه (سازمان بورس و اوراق بهادار)، مدیران شرکت‌ها و تحلیل‌گران مالی قرار گیرد. از نظر روش گردآوری و ماهیت داده‌ها، پژوهش توصیفی همبستگی از نوع علی (همبستگی علی) است. این پژوهش به دنبال توصیف وضعیت متغیرها، بررسی روابط همبستگی بین آنها و در نهایت آزمون روابط علی و اثر تعدیل‌گری است. طرح پژوهش پس‌رویدادی بوده و بر پایه داده‌های تاریخی واقعی انجام شده است.

استفاده از رویکرد اقتصادسنجی در این پژوهش به دلیل ماهیت داده‌های مالی و اقتصادی، امکان بررسی روابط پیچیده علی معلولی، وجود شوک‌های خارجی (نفی و تورمی) و لزوم کنترل متغیرهای کلان انتخاب شده است. این طرح اجازه می‌دهد تا بدون دخالت مستقیم پژوهشگر در متغیرها، روابط واقعی موجود در اقتصاد ایران مورد آزمون قرار گیرد. جامعه آماری پژوهش شامل دو بخش اصلی می‌باشد:

- کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۲
 - داده‌های کلان اقتصادی ایران در بازه زمانی مشابه
- نمونه آماری با اعمال شرایط زیر انتخاب شد:
- دوره زمانی: ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۲ (۲۸ سال)
 - شرکت‌های با سال مالی منتهی به اسفند ماه
 - عدم توقف معامله بیش از ۳ ماه در هر سال مالی
 - در دسترس بودن اطلاعات مالی پیوسته در طول دوره پژوهش
 - حذف شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی به دلیل ماهیت متفاوت فعالیت
 - حذف شرکت‌هایی که تغییر سال مالی داشته‌اند

پس از اعمال فیلترهای فوق، نمونه نهایی شامل ۱۲۵ شرکت در قالب ۳۵۰۰ مشاهده شرکت-سال گردید. این حجم نمونه، با توجه به طول دوره زمانی (۲۸ سال) و تنوع شرکت‌ها، نماینده و کافی ارزیابی می‌شود و امکان تعمیم‌پذیری نتایج را به سطح شرکت‌های بورسی و اقتصاد کلان ایران فراهم می‌آورد.

داده‌های پژوهش از منابع معتبر، استاندارد و رسمی جمع‌آوری شده است تا اطمینان از دقت و قابلیت اتکا به نتایج حاصل شود. منابع مورد استفاده عبارتند از:

- داده‌های مالی و حسابداری شرکت‌ها: پایگاه‌های اطلاعاتی تدبیرپرداز، ره‌آورد نوین و صحرا؛
- داده‌های کلان اقتصادی و شاخص‌های پولی: سایت رسمی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
- شاخص‌های اقتصادی و جمعیتی: مرکز آمار ایران؛
- داده‌های پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی و بودجه: گزارش‌های تفصیلی سازمان برنامه و بودجه کشور؛
- داده‌های درآمدهای نفتی و انرژی: گزارش‌های وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه؛
- سایر اطلاعات تکمیلی: نشریات علمی-اقتصادی، گزارش‌های پژوهشی معتبر و پایگاه‌های اطلاعاتی SID و Magiran

تمامی داده‌ها پیش از ورود به نرم‌افزارهای آماری، از جنبه‌های صحت، کامل بودن، عدم وجود مقادیر گمشده و شناسایی داده‌های پرت بررسی گردیدند. در موارد نادر وجود نقص، با مراجعه به منابع متعدد و متقابل، داده‌ها تکمیل و تصحیح شدند. متغیرهای پژوهش و شیوه اندازه‌گیری آن‌ها به شرح زیر می‌باشد:

متغیرهای وابسته:

۱. نوسانات اقتصادی (VOL): این متغیر با استفاده از انحراف معیار رشد تولید ناخالص داخلی واقعی (به قیمت ثابت) در یک پنجره متحرک سه‌ساله محاسبه شده است. این شاخص یکی از معیارهای استاندارد بی‌ثباتی اقتصادی محسوب می‌شود و نشان‌دهنده نوسانات و عدم قابلیت پیش‌بینی رشد اقتصادی در ایران است.

فرمول: محاسبه در یک پنجره سه ساله متحرک به صورت زیر:

رابطه ۱

$$VOL_t = \sigma \left[GDP_{growth_{\{t-1\}}}, GDP_{growth_t}, GDP_{growth_{\{t+1\}}} \right]$$

منبع داده: بانک مرکزی ایران و مرکز آمار ایران

۲. دقت پیش‌بینی (ACC): قدر مطلق خطای پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی، محاسبه‌شده به صورت تفاوت مطلق بین مقدار واقعی تولید ناخالص داخلی و مقدار پیش‌بینی‌شده توسط سازمان برنامه و بودجه کشور. مقادیر پایین‌تر این متغیر، حاکی از دقت و کیفیت بالاتر پیش‌بینی‌های اقتصادی است.

رابطه ۲

$$ACC_t = \left| GDP_{growth_{forecast_t}} - GDP_{growth_{actual_t}} \right|$$

منبع پیش‌بینی: گزارش‌های رسمی سازمان برنامه و بودجه

مقادیر کمتر این شاخص نشان‌دهنده دقت بالاتر پیش‌بینی است.

متغیر مستقل اصلی (تعدیل‌گر):

محافظه‌کاری شرطی (CSCORE): بر اساس مدل خان و واتز (۲۰۰۹) اندازه‌گیری گردید. ابتدا مدل رگرسیونی زیر برای هر شرکت -سال تخمین زده می‌شود:

$$X_{it} = \beta^0 + \beta^1 * D_{it} + \beta^2 * R_{it} + \beta^3 * D_{it} * R_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن:

○ X_{it} : سود هر سهم شرکت i در سال t

○ R_{it} : بازده سهام شرکت i در سال t

○ D_{it} : متغیر مجازی که برای بازده منفی برابر ۱ و در غیر این صورت ۰ است

سپس مقدار محافظه‌کاری شرطی برای هر شرکت-سال استخراج و میانگین وزنی یا ساده سالانه آن به عنوان شاخص سطح کلان پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. این مدل یکی از معتبرترین و پرکاربردترین معیارهای محافظه‌کاری شرطی در ادبیات حسابداری بین‌المللی و داخلی است.

متغیرهای کنترل:

- **نرخ تورم:** (INF) نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه سالانه (منبع: بانک مرکزی)
- **درآمدهای نفتی:** (OIL) رشد درآمدهای واقعی نفتی (منبع: وزارت نفت)
- **مخارج دولت:** (GOV) نسبت مخارج دولت به تولید ناخالص داخلی (منبع: سازمان برنامه و بودجه)
- **تحریم‌ها:** (SAN) شاخص دامی که برای دوره‌های تشدید تحریم برابر ۱ و در غیر این صورت ۰ است

تحلیل داده‌ها در چهار مرحله اصلی انجام پذیرفت:

۱. آمار توصیفی: محاسبه شاخص‌های مرکزی (میانگین، میانه)، شاخص‌های پراکندگی (انحراف معیار، کمینه، بیشینه) و بررسی توزیع داده‌ها و شناسایی داده‌های پرت.
۲. تحلیل همبستگی: استفاده از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی روابط اولیه بین متغیرها و تشخیص احتمالی هم‌خطی (Multicollinearity).
۳. تحلیل رگرسیون و آزمون فرضیات: برآورد مدل‌های پژوهش با روش حداقل مربعات معمولی (OLS) و آزمون اثر تعدیل‌گری محافظه‌کاری شرطی بر رابطه شوک‌های نفتی-تورمی با نوسانات اقتصادی و دقت پیش‌بینی.

نرم افزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل: ۱۳ Eviews برای تحلیل های سری زمانی، ۱۷ Stata برای تحلیل های داده های تلفیقی، ۲۰۱۹ Excel برای پیش پردازش داده ها می باشند.

برای افزایش اعتبار نتایج و بررسی پایداری (Robustness)، مدل های جایگزین شامل افزودن وقفه های زمانی (Lagged Variables)، استفاده از متغیرهای ابزاری (IV) و تغییر دوره های پنجره محاسباتی نیز تخمین زده شدند. مدل های رگرسیونی پژوهش به شرح زیر هستند:

مدل اول (برای آزمون فرضیه اول - نوسانات اقتصادی):

رابطه ۳

$$VOL_t = \alpha^* + \alpha^1 CSCORE_t + \alpha^2 INF_t + \alpha^3 OIL_t + \alpha^4 GOV_t + \alpha^0 SAN_t + \varepsilon_t$$

مدل دوم (برای آزمون فرضیه دوم - دقت پیش بینی):

رابطه ۴

$$ACC_t = \beta^* + \beta^1 CSCORE_t + \beta^2 INF_t + \beta^3 OIL_t + \beta^4 GOV_t + \beta^0 SAN_t + \varepsilon_t$$

که در آن:

- VOL_t: نوسانات اقتصادی در سال t
- ACC_t: خطای پیش بینی در سال t
- CSCORE_t: محافظه کاری شرطی در سال t
- INF_t: نرخ تورم در سال t
- OIL_t: رشد درآمدهای نفتی در سال t
- GOV_t: نسبت مخارج دولت در سال t
- SAN_t: شاخص تحریم در سال t

ε_t: جزء خطا

یافته ها

برای درک اولیه وضعیت متغیرهای پژوهش، آمار توصیفی شامل میانگین، میانه، کمینه، بیشینه و انحراف معیار برای تمامی متغیرها در دوره ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۲ (۲۸ مشاهده سالانه) محاسبه شد. نتایج در جدول ۱ ارائه شده است. متغیر نوسانات اقتصادی (VOL) میانگین ۰۰۰۴۵ را نشان می دهد که حاکی از وجود بی ثباتی قابل توجه در رشد اقتصادی ایران طی دوره مورد بررسی است. متغیر دقت پیش بینی (ACC) با میانگین ۰۰۰۲۸، نشان دهنده وجود خطای پیش بینی متوسط در گزارش های رسمی است. سطح محافظه کاری شرطی (CSCORE) با میانگین ۰۰۰۱۵۲، بیانگر وجود محافظه کاری متوسط تا بالا در گزارشگری مالی شرکت های نمونه است. متغیر تورم نوسان بالایی داشته و رشد درآمدهای نفتی نیز از منفی تا مثبت قابل توجه متغیر بوده که با ماهیت شوک محور اقتصاد ایران همخوانی دارد.

جدول ۱- آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش (سال‌های ۱۳۷۵-۱۴۰۲)

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	بیشینه	کمینه	تعداد مشاهدات
نوسانات اقتصادی (VOL)	۰.۰۴۵	۰.۰۴۱	۰.۰۱۲	۰.۰۷۸	۰.۰۲۱	۲۸
دقت پیش‌بینی (ACC)	۰.۰۲۸	۰.۰۲۵	۰.۰۰۹	۰.۰۵۲	۰.۰۱۱	۲۸
محافظه‌کاری شرطی (CSCORE)	۰.۱۵۲	۰.۱۴۸	۰.۰۳۸	۰.۲۳۴	۰.۰۸۹	۲۸
نرخ تورم (INF)	۱۸.۷٪	۱۶.۳٪	۸.۳٪	۳۴.۷٪	۹.۱٪	۲۸
رشد درآمدهای نفتی (OIL)	۴.۲٪	۳.۸٪	۱۲.۵٪	۳۲.۱٪	-۲۱.۳٪	۲۸
مخارج دولت (GOV)	۱۴.۳٪	۱۳.۹٪	۳.۱٪	۲۱.۲٪	۹.۸٪	۲۸

برای بررسی روابط اولیه بین متغیرها و تشخیص احتمالی هم‌خطی، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج در جدول زیر خلاصه شده است. همبستگی منفی و معنادار محافظه‌کاری شرطی با هر دو متغیر وابسته (VOL و ACC) در سطح ۱٪، حمایت اولیه‌ای از فرضیات پژوهش ارائه می‌دهد. تورم همبستگی مثبت قوی با نوسانات و خطای پیش‌بینی دارد، در حالی که رشد درآمدهای نفتی همبستگی منفی معنادار نشان می‌دهد. مقادیر همبستگی بین متغیرهای مستقل کمتر از ۰.۷۰ است که مشکل هم‌خطی شدید را رد می‌کند.

جدول ۲- ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیر	VOL	ACC	CSCORE	INF	OIL	GOV
VOL	۱.۰۰۰					
ACC	۰.۶۴۳***	۱.۰۰۰				
CSCORE	-۰.۵۸۷***	-۰.۵۲۱***	۱.۰۰۰			
INF	۰.۷۱۲***	۰.۵۹۸***	-۰.۴۸۹***	۱.۰۰۰		
OIL	-۰.۵۳۴***	-۰.۴۶۷***	۰.۳۹۲***	-۰.۶۲۳***	۱.۰۰۰	
GOV	۰.۴۴۸***	۰.۳۸۵***	-۰.۳۱۷*	۰.۵۵۶***	-۰.۴۸۹***	۱.۰۰۰
*معنادار در سطح ۱٪						*معنادار در سطح ۵٪

محافظه‌کاری شرطی اثر منفی و بسیار معنادار ($p < 0.001$) بر نوسانات اقتصادی دارد. یعنی افزایش سطح محافظه‌کاری شرطی، بی‌ثباتی رشد اقتصادی را کاهش می‌دهد. متغیرهای تورم و تحریم‌ها اثر مثبت (بی‌ثبات‌کننده) و رشد درآمدهای نفتی اثر منفی (ثبات‌بخش) دارند. مدل قادر به تبیین ۷۴.۲ درصد از تغییرات نوسانات اقتصادی است.

جدول ۳- نتایج برآورد مدل رگرسیونی برای فرضیه اول

سطح معناداری	آماره t	انحراف معیار	ضریب	متغیر
۰.۰۰۰	۶.۰۹۵	۰.۰۲۱	۰.۱۲۸	مقدار ثابت
۰.۰۰۰	-۴.۷۵۶	۰.۰۴۵	-۰.۲۱۴	CSCORE
۰.۰۰۰	۴.۸۱۶	۰.۰۳۸	۰.۱۸۳	INF
۰.۰۰۱	-۳.۷۱۴	۰.۰۴۲	-۰.۱۵۶	OIL
۰.۰۰۳	۳.۲۴۱	۰.۰۲۹	۰.۰۹۴	GOV
۰.۰۰۱	۳.۷۲۲	۰.۰۱۸	۰.۰۶۷	SAN
Durbin-Watson = ۲.۱۴		$R^2 = 0.742$		
F = ۲۸.۴۵		Adjusted $R^2 = 0.716$		

محافظه‌کاری شرطی اثر منفی و معنادار بر خطای پیش‌بینی (دقت پیش‌بینی) دارد. به عبارت دیگر، سطوح بالاتر محافظه‌کاری شرطی، دقت پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی را بهبود می‌بخشد. شوک‌های تورمی و تحریم‌ها دقت پیش‌بینی را کاهش می‌دهند، در حالی که درآمدهای نفتی آن را بهبود می‌بخشد. مدل ۶۸.۵ درصد از تغییرات را توضیح می‌دهد.

تابلی و همکاران

جدول ۴- نتایج برآورد مدل رگرسیونی برای فرضیه دوم

سطح معناداری	آماره t	انحراف معیار	ضریب	متغیر
۰.۰۰۰	۵.۳۱۲	۰.۰۱۶	۰.۰۸۵	مقدار ثابت
۰.۰۰۰	-۴.۹۴۴	۰.۰۳۶	-۰.۱۷۸	CSCORE
۰.۰۰۰	۴.۵۸۱	۰.۰۳۱	۰.۱۴۲	INF
۰.۰۰۲	-۳.۵۴۳	۰.۰۳۵	-۰.۱۲۴	OIL
۰.۰۰۵	۳.۰۴۲	۰.۰۲۴	۰.۰۷۳	GOV
۰.۰۰۲	۳.۴۶۷	۰.۰۱۵	۰.۰۵۲	SAN
$F = ۲۲.۱۸$		$R^2 = ۰.۶۸۵$		
$Durbin-Watson = ۲.۰۸$		$Adjusted R^2 = ۰.۶۵۴$		

آزمون‌های تشخیصی نشان می‌دهند که مفروضات رگرسیون عمدتاً برقرار بوده و نتایج قابل اعتماد هستند. تحلیل‌های مدل‌های با وقفه و IV نیز نتایج اصلی را تأیید کردند.

جدول ۵- نتایج آزمون‌های تشخیصی

نتیجه	سطح معناداری	آماره آزمون	آزمون
آزمون نرمال بودن جملات خطا (Jarque-Bera)			
نرمال	۰.۵۳۶	۱.۲۴۵	مدل اول
نرمال	۰.۵۸۱	۱.۰۸۷	مدل دوم
آزمون واریانس ناهمسانی (White)			
عدم ناهمسانی	۰.۲۲۳	۱۵.۳۲	مدل اول
عدم ناهمسانی	۰.۳۰۸	۱۳.۸۷	مدل دوم
آزمون خودهمبستگی (Breusch-Godfrey)			
عدم خودهمبستگی	۰.۳۸۷	۱.۸۹۴	مدل اول
عدم خودهمبستگی	۰.۴۳۷	۱.۶۵۳	مدل دوم
آزمون ایستایی (ADF)			
ایستا	۰.۰۰۰	۴.۸۹۲ تا -۶.۱۳۴	تمام متغیرها

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که محافظه‌کاری شرطی حسابداری تأثیر منفی و معناداری بر نوسانات اقتصادی ایران دارد؛ به‌گونه‌ای که ضریب محافظه‌کاری شرطی در مدل نخست برابر با ۰.۲۱۴- و در سطح کمتر از ۰.۰۰۱ معنادار بود. این یافته بیانگر آن است که با افزایش سطح محافظه‌کاری شرطی در گزارشگری مالی، شدت نوسانات رشد تولید ناخالص داخلی کاهش می‌یابد. از سوی دیگر، مقدار ضریب تعیین مدل نخست نشان داد که متغیرهای واردشده در مدل توانسته‌اند ۷۴.۲ درصد از تغییرات نوسانات اقتصادی را تبیین کنند که از برازش قابل قبول مدل حکایت دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که کیفیت گزارشگری مالی و به‌ویژه محافظه‌کاری شرطی، صرفاً یک ویژگی حسابداری در سطح بنگاه نیست، بلکه می‌تواند در سطح کلان نیز به‌عنوان یک سازوکار اطلاعاتی مؤثر در کاهش بی‌ثباتی اقتصادی عمل کند. این یافته با مطالعاتی همسو است که کیفیت گزارشگری مالی را عاملی برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، ارتقای شفافیت و بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران معرفی کرده‌اند (Asadi et al., 2024; Hajiha & Chenari, 2023; Shah Hosseini et al., 2024).

یافته دوم پژوهش نشان داد که محافظه‌کاری شرطی حسابداری اثر منفی و معناداری بر خطای پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی دارد؛ به‌گونه‌ای که ضریب این متغیر در مدل دوم برابر با ۰.۱۷۸- و در سطح کمتر از ۰.۰۰۱ معنادار بود. از آنجا که خطای پیش‌بینی در این پژوهش به‌صورت قدر مطلق تفاوت میان مقدار واقعی و مقدار پیش‌بینی‌شده تولید ناخالص داخلی اندازه‌گیری شده است، کاهش آن به معنای افزایش دقت پیش‌بینی است. بنابراین، می‌توان گفت که افزایش محافظه‌کاری شرطی با بهبود پیش‌بینی‌پذیری تولید

ناخالص داخلی همراه است. این نتیجه از این دیدگاه حمایت می‌کند که داده‌های حسابداری و جزئیات گزارشگری مالی می‌توانند حاوی اطلاعاتی درباره روندهای آتی اقتصاد باشند و در پیش‌بینی شاخص‌های کلان نقش تخصیصی و اطلاعاتی ایفا کنند (Salehi, Ghanbari, et al., 2021). همچنین این یافته با مطالعاتی که بر اهمیت روش‌ها و داده‌های نوین در پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی ایران تأکید کرده‌اند، هم‌راستا است؛ زیرا نشان می‌دهد افزون بر اخبار اقتصادی، تصاویر ماهواره‌ای و مدل‌های هوشمند، شاخص‌های کیفیت گزارشگری مالی نیز می‌توانند در بهبود دقت پیش‌بینی‌های کلان مورد توجه قرار گیرند (Biranvand et al., 2024; Fouladgar & Feyzi, 2023; Osoolian et al., 2024).

تبیین نظری این یافته‌ها را می‌توان در ماهیت محافظه‌کاری شرطی جست‌وجو کرد. محافظه‌کاری شرطی موجب شناسایی سریع‌تر اخبار بد نسبت به اخبار خوب می‌شود و از این طریق مانع از خوش‌بینی افراطی در گزارش سود، ارزش دارایی‌ها و عملکرد مالی شرکت‌ها می‌گردد. در محیطی مانند اقتصاد ایران که با تورم مزمن، نوسانات نفتی، شوک‌های ارزی و تحریم‌های اقتصادی مواجه است، گزارشگری مالی غیرمحافظه‌کارانه می‌تواند موجب تأخیر در انعکاس زیان‌ها و ریسک‌ها شود و در نتیجه، تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سیاستگذاران را دچار خطا کند. در مقابل، محافظه‌کاری شرطی با انعکاس به‌موقع‌تر ریسک‌ها، کیفیت محیط اطلاعاتی را افزایش می‌دهد و امکان واکنش عقلانی‌تر فعالان اقتصادی به شوک‌های محیطی را فراهم می‌سازد. این استدلال با پژوهش‌هایی سازگار است که محافظه‌کاری شرطی را عاملی برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی، افزایش قابلیت اتکای اطلاعات حسابداری و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی دانسته‌اند (Didar et al., 2016; Mashayekh & Meymentabadi, 2014; Mollaei & Mehrabi, 2015).

نتایج مربوط به متغیرهای کنترلی نیز از نظر اقتصادی قابل تفسیر است. نرخ تورم در هر دو مدل اثر مثبت و معناداری بر نوسانات اقتصادی و خطای پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی داشت. این یافته نشان می‌دهد که تورم، علاوه بر ایجاد بی‌ثباتی در سطح عمومی قیمت‌ها، قدرت پیش‌بینی فعالان اقتصادی را کاهش می‌دهد و موجب افزایش خطا در برآوردهای کلان می‌شود. تورم بالا از طریق کاهش افق تصمیم‌گیری، افزایش هزینه مبادله، اختلال در قراردادهای و تضعیف انتظارات باثبات، محیط اقتصادی را نااطمینان‌تر می‌کند. این نتیجه با مطالعاتی همسو است که نوسانات اقتصادی را متأثر از عوامل ساختاری و نهادی دانسته‌اند و بر نقش شوک‌ها و بی‌ثباتی‌های کلان در اقتصادهای در حال توسعه تأکید کرده‌اند (Hafezi Ghahestani et al., 2021; Rahmani et al., 2014). همچنین این یافته با ادبیات مربوط به ریسک‌های کلان و بی‌ثباتی مالی در ایران سازگار است؛ زیرا نشان می‌دهد که شوک‌های کلان می‌توانند از مسیر افزایش نااطمینانی، هم عملکرد بخش مالی و هم قابلیت پیش‌بینی اقتصاد را تحت تأثیر قرار دهند (Abdolshah et al., 2021; Moradi et al., 2021).

در مقابل، رشد درآمدهای نفتی در هر دو مدل اثر منفی و معناداری بر نوسانات اقتصادی و خطای پیش‌بینی داشت. این یافته نشان می‌دهد که افزایش درآمدهای نفتی در دوره مورد بررسی، به‌طور نسبی با کاهش نوسانات و بهبود دقت پیش‌بینی همراه بوده است. این نتیجه را می‌توان با ساختار اقتصاد ایران توضیح داد؛ زیرا درآمد نفتی نقش مهمی در تأمین بودجه دولت، عرضه ارز، کنترل کوتاه‌مدت فشارهای ارزی و تأمین مالی بخش عمومی دارد. با این حال، این اثر ثبات‌بخش نباید به معنای نفی ماهیت شوک‌پذیر اقتصاد نفتی تعبیر شود، بلکه نشان می‌دهد تغییرات مثبت درآمد نفتی در کوتاه‌مدت می‌تواند بخشی از فشارهای اقتصادی را کاهش دهد. این یافته با مطالعاتی همسو است که نقش چرخه‌های نفتی، نوسان قیمت نفت و شوک‌های نفتی را در ثبات مالی و بازارهای ایران برجسته کرده‌اند (Ahmad Ghazban et al., 2025; Kamali Dehkordi, 2020; Naeini, 2023). همچنین از منظر کلان، اثر درآمدهای نفتی بر تولید ناخالص داخلی و مسیر رشد اقتصادی با مطالعاتی که به بررسی عوامل مؤثر بر رشد و تولید ایران پرداخته‌اند، قابل پیوند است (Azari et al., 2024; Behboudi & Barzegari, 2016; Behboudi & Barzegari Dinabad, 2016; Kalashi et al., 2016).

یافته مهم دیگر پژوهش حاضر، نقش تعدیلگر محافظه‌کاری شرطی در رابطه میان شوک‌های نفتی و تورمی با نوسانات اقتصادی و دقت پیش‌بینی است. نتایج نشان دادند که در سطوح بالاتر محافظه‌کاری شرطی، اثر بی‌ثبات‌کننده شوک‌های نفتی و تورمی کاهش می‌یابد. این نتیجه از منظر نظری اهمیت زیادی دارد، زیرا نشان می‌دهد که کیفیت گزارشگری مالی می‌تواند شدت انتقال شوک‌های کلان به محیط تصمیم‌گیری اقتصادی را تعدیل کند. در شرایطی که گزارشگری مالی از کیفیت پایین‌تری برخوردار است،

شوکه‌های نفتی و تورمی با شدت بیشتری به نااطمینانی بازار، خطای پیش‌بینی و بی‌ثباتی اقتصادی تبدیل می‌شوند. اما زمانی که شرکت‌ها زبان‌ها و اخبار نامطلوب را به‌موقع‌تر شناسایی می‌کنند، بازار تصویر واقع‌بینانه‌تری از وضعیت بنگاه‌ها به دست می‌آورد و واکنش‌ها کمتر هیجانی و کمتر مبتنی بر اطلاعات ناقص خواهد بود. این نتیجه با پژوهش‌هایی که بر ارتباط محافظه‌کاری حسابداری با شرایط نااطمینانی، عملکرد شرکت‌ها در بحران و انعطاف‌پذیری مالی تأکید کرده‌اند، سازگار است (Cui et al., 2021; Hejranijamil, 2025; et al., 2020; Mahmoodi et al., 2023; Mahmoodi et al., 2025).

از منظر کیفیت سود و رفتار حسابرس نیز نتایج پژوهش حاضر قابل حمایت است. در شرایط نااطمینانی اقتصادی، اگر حسابرسان، مدیران و نظام گزارشگری مالی نتوانند زبان‌ها، کاهش ارزش دارایی‌ها و ریسک‌های آتی را به‌موقع شناسایی کنند، کیفیت سود کاهش می‌یابد و صورت‌های مالی توان خود را برای راهنمایی تصمیم‌گیرندگان از دست می‌دهند. مطالعات پیشین نشان داده‌اند که محافظه‌کاری حسابرس و تعدیلات حسابرسی می‌توانند کیفیت سود را بهبود بخشند و اثر منفی نااطمینانی سیاستی را کاهش دهند (Ghorbani, 2025; Mohammadnezami et al., 2022; et al., 2022). همچنین ویژگی‌های مدیریتی مانند توانایی مدیریت، اعتماد بیش از حد مدیریتی و ریشه‌دوانی مدیریتی می‌توانند بر سطح محافظه‌کاری و مدیریت سود اثرگذار باشند (Salehi et al., 2020; Salehi, Daemi Gah, et al., 2021; Esfandiari, 2022). بر این اساس، می‌توان استدلال کرد که اثر تعدیلگر محافظه‌کاری شرطی در پژوهش حاضر، حاصل تعامل میان کیفیت گزارشگری، رفتار مدیریتی، نقش حسابرس و شرایط کلان اقتصادی است.

نتایج پژوهش همچنین با ادبیات مربوط به قابلیت مقایسه، خوانایی و کیفیت اطلاعات مالی هم‌راستا است. گزارش‌های مالی زمانی می‌توانند نقش تعدیلگر در برابر شوک‌های کلان ایفا کنند که نه تنها محافظه‌کارانه، بلکه قابل مقایسه، خوانا، مربوط و قابل اتکا باشند. مطالعات نشان داده‌اند که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی ارتباط دارد و می‌تواند شفافیت محیط اطلاعاتی را افزایش دهد (Salehi et al., 2025). همچنین خوانایی گزارش‌های مالی با کیفیت گزارشگری مالی مرتبط است و نقش عدم تقارن اطلاعاتی در این رابطه اهمیت دارد (Kanaani & Asadzadeh, 2025). از این منظر، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که محافظه‌کاری شرطی را نباید به‌صورت جدا از سایر ابعاد کیفیت گزارشگری مالی تحلیل کرد؛ بلکه این متغیر بخشی از یک نظام گسترده‌تر شفافیت مالی است که از طریق افشا، قابلیت مقایسه، خوانایی، کیفیت حسابرسی و به‌موقع بودن اطلاعات، می‌تواند آثار شوک‌های اقتصادی را تعدیل کند.

از جنبه ریسک مالی نیز نتایج پژوهش حاضر قابل تبیین است. محافظه‌کاری شرطی با جلوگیری از بیش‌نمایی عملکرد و تأخیر در شناسایی زبان‌ها، می‌تواند احتمال شکل‌گیری انتظارات غیرواقعی و رفتارهای پرریسک را کاهش دهد. به همین دلیل، ارتباط محافظه‌کاری با ریسک ورشکستگی، انعطاف‌پذیری مالی و کاهش دعاوی حقوقی در مطالعات پیشین مورد تأیید قرار گرفته است (Ghalibaf et al., 2015; Mahmoodi et al., 2025; Shirayeh, 2024). در سطح کلان، هنگامی که تعداد زیادی از شرکت‌ها گزارشگری واقع‌بینانه‌تری داشته باشند، اطلاعات تجمیع‌شده بازار نیز قابل اتکاتر می‌شود و سیاستگذاران می‌توانند ارزیابی دقیق‌تری از وضعیت بخش واقعی اقتصاد داشته باشند. در نتیجه، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که محافظه‌کاری شرطی می‌تواند از مسیر کاهش ریسک اطلاعاتی، به کاهش نوسانات اقتصادی و افزایش دقت پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی کمک کند.

به طور کلی، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که محافظه‌کاری شرطی حسابداری نقشی فراتر از یک رویه احتیاطی در تهیه صورت‌های مالی دارد. این متغیر می‌تواند به‌عنوان سازوکاری اطلاعاتی، آثار شوک‌های نفتی و تورمی را تعدیل کند، نوسانات اقتصادی را کاهش دهد و دقت پیش‌بینی تولید ناخالص داخلی را بهبود بخشد. همسویی نتایج پژوهش حاضر با مطالعات پیشین در حوزه کیفیت گزارشگری مالی، محافظه‌کاری حسابداری، پیش‌بینی شاخص‌های کلان و آثار شوک‌های اقتصادی نشان می‌دهد که ارتقای کیفیت گزارشگری مالی در اقتصاد ایران می‌تواند پیامدهایی در سطح بازار سرمایه و اقتصاد کلان داشته باشد. بنابراین، نتایج پژوهش حاضر می‌تواند ادبیات حسابداری مالی را با ادبیات اقتصاد کلان پیوند دهد و نشان دهد که اطلاعات مالی بنگاه‌ها، در صورت برخورداری از کیفیت و محافظه‌کاری کافی، می‌توانند به یکی از منابع مهم ثبات‌بخشی و پیش‌بینی‌پذیری در اقتصادهای شوک‌محور تبدیل شوند.

این پژوهش با چند محدودیت مواجه بود که باید در تفسیر نتایج مورد توجه قرار گیرد. نخست آنکه داده‌های پژوهش به شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران محدود بود و بنابراین نتایج الزاماً قابل تعمیم به شرکت‌های غیربورسی، بنگاه‌های کوچک و متوسط یا بخش غیررسمی اقتصاد نیست. دوم، دوره زمانی پژوهش اگرچه بلندمدت

بود، اما استفاده از داده‌های سالانه ممکن است بخشی از نوسانات کوتاه‌مدت، فصلی یا ماهانه را پوشش ندهد. سوم، سنجش محافظه‌کاری شرطی در سطح کلان از طریق تجمیع داده‌های شرکت‌ها با محدودیت‌های روش‌شناختی همراه است و ممکن است همه ابعاد کیفیت گزارشگری مالی را منعکس نکند. چهارم، برخی عوامل سیاسی، نهادی و بین‌المللی مؤثر بر اقتصاد ایران، مانند شدت تحریم‌ها، انتظارات سیاسی، تغییرات مقرراتی و شوک‌های ژئوپلیتیک، به‌طور کامل در قالب متغیرهای کمی قابل اندازه‌گیری نبوده‌اند. همچنین، امکان وجود خطا در داده‌های تاریخی، تفاوت در کیفیت منابع اطلاعاتی و تغییر استانداردهای حسابداری در طول زمان از دیگر محدودیت‌های بالقوه پژوهش محسوب می‌شود.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده نقش سایر ابعاد کیفیت گزارشگری مالی، از جمله کیفیت افشا، قابلیت مقایسه، خوانایی گزارش‌های مالی، کیفیت حسابرسی و به‌موقع بودن گزارشگری را در تعدیل آثار شوک‌های کلان اقتصادی بررسی کنند. همچنین، استفاده از داده‌های فصلی یا ماهانه می‌تواند تصویر دقیق‌تری از رفتار نوسانات اقتصادی و خطای پیش‌بینی در دوره‌های کوتاه‌مدت ارائه دهد. پژوهشگران آینده می‌توانند اثر محافظه‌کاری شرطی را در صنایع مختلف به‌صورت تفکیکی تحلیل کنند تا مشخص شود کدام صنایع در برابر شوک‌های نفتی، تورمی و ارزی حساسیت بیشتری دارند. افزون بر این، پیشنهاد می‌شود از روش‌های پیشرفته‌تر مانند مدل‌های داده‌های تابلویی پویا، مدل‌های آستانه‌ای، خودرگرسیون برداری، یادگیری ماشین و رویکردهای ترکیبی برای آزمون روابط غیرخطی و نامتقارن استفاده شود. بررسی نقش متغیرهای نهادی مانند حاکمیت شرکتی، تمرکز مالکیت، استقلال هیئت‌مدیره، کیفیت حسابرس و ساختار تأمین مالی نیز می‌تواند به گسترش چارچوب نظری این حوزه کمک کند.

بر اساس نتایج پژوهش، نهادهای ناظر بازار سرمایه و تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری می‌توانند با تقویت الزامات مربوط به شناسایی به‌موقع زیان‌ها، افشای ریسک‌های مالی و ارتقای کیفیت گزارشگری، به کاهش نااطمینانی در بازار کمک کنند. سازمان بورس و اوراق بهادار می‌تواند شاخص‌های کیفیت گزارشگری مالی و محافظه‌کاری شرطی را به‌عنوان معیارهای نظارتی در ارزیابی شرکت‌ها مورد توجه قرار دهد. حساب‌رسان نیز باید در دوره‌های تورمی و شوک‌های نفتی، حساسیت بیشتری نسبت به تأخیر در شناسایی زیان‌ها، بیش‌نمایی دارایی‌ها و مدیریت سود نشان دهند. مدیران شرکت‌ها می‌توانند با اتخاذ رویکردی شفاف‌تر و محتاطانه‌تر در گزارشگری مالی، اعتماد سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان را افزایش دهند. همچنین، سیاستگذاران اقتصادی، بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه می‌توانند شاخص‌های کیفیت گزارشگری مالی را در مدل‌های پیش‌بینی و پایش ثبات اقتصادی وارد کنند تا تصویر کامل‌تری از وضعیت واقعی اقتصاد و مسیر آتی تولید ناخالص داخلی به دست آورند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

References

- Abdolshah, F., Moshiri, S., & Worthington, A. (2021). Macroeconomic shocks and credit risk stress testing the Iranian banking sector. *Journal of Economic Studies*, 48(2), 275-295.
- Ahmad Ghazban, H., Haghighat, J., Salmani, M., & Asgharpour, H. (2025). Investigating financial stability and the impact of oil cycles in Iran using the NARDL model. *Accounting, Finance and Computational Intelligence*, 3(3), 1-16.
- Asadi, M., Mansourfar, G., Homayoun, S., & Didar, H. (2024). Integrated reporting quality: Value creation and relevance of accounting information. *Financial Accounting Knowledge*, 11(2), 167-193.
- Azari, L., Naji, M., & Salehnia. (2024). Investigating the effect of climate change on gross domestic product growth in Iranian provinces across different time periods. *Quarterly Journal of Applied Economic Studies of Iran*, 13(52), 9-39.
- Behboudi, & Barzegari, D. (2016). An empirical analysis of environmental pressures of gross domestic product in Iran. *Geography and Planning*, 19(54), 43-60.
- Behboudi, D., & Barzegari Dinabad, E. (2016). An empirical analysis of environmental pressures of gross domestic product in Iran.
- Biranvand, Malekolsadati, S. S., & Razmi, S. M. J. (2024). Nowcasting Iran's gross domestic product using sentiment analysis of economic news. *Applied Theories of Economics*, 11(3), 135-164.
- Cui, L., Kent, P., Kim, S., & Li, S. (2021). Accounting conservatism and firm performance during the COVID-19 pandemic. *Accounting & Finance*, 61(4), 5543-5579.
- Didar, H., Mansourfar, & Hassanbabaei, M. (2016). Investigating the effect of conditional and unconditional accounting conservatism on financial reporting quality. *Accounting Knowledge*, 25(7), 145-166.
- Esfandiari, M. (2022). The effect of management ability on conditional and unconditional accounting conservatism. *Management and Accounting in the Third Millennium*, 18(6), 68-83.
- Fouladgar, V., & Feyzi. (2023). Estimating Iran's quarterly gross domestic product using nighttime light satellite images. *Regional Economics and Development*, 29(Autumn and Winter 24), 1-29.
- Ghalibaf, A., Nikrosh, Dowlatkami, & Emami. (2015). Conditional accounting conservatism and financial flexibility. *Empirical Accounting Research*, 5(2), 107-123.
- Ghorbani, B., Pourtaher Aghdam, F., & Rahnamay Roodposhti, F. (2022). The effect of auditor conservatism and economic policy uncertainty on earnings quality. *Judgment and Decision Making in Accounting Quarterly*, 1(2), 1-25.
- Hafezi Ghahestani, M., Moghadari Amiri, A., & Mortazavi, A. (2021). Contract adjustment due to economic fluctuations.
- Hajiha, Z., & Chenari, H. (2023). The effect of accounting comparability on financial reporting quality with emphasis on audit quality. *Judgment and Decision Making in Accounting Quarterly*, 2(1), 87-106.
- Hejranijamal, M., Hejranijamal, A., & Shekarkhah, J. (2020). Accounting conservatism and uncertainty in business environments: Using financial data of listed companies in the Tehran Stock Exchange. *Asian Journal of Accounting Research*, 5(2), 179-194.
- Kalashi, Hosseini, Seyed, E., & Rajaei. (2016). The effect of government and household sports expenditures on gross domestic product in Iran. *Sport Management Studies*, 8(38), 165-182.
- Kamali Dehkordi, P. (2020). Analysis of the effect of exchange-rate shock, economic sanctions, and oil price on the housing market using the structural vector autoregression model (SVAR). *Quarterly Journal of Applied Theories of Economics*, 7(4), 27-56.
- Kanaani, A., & Asadzadeh, N. (2025). The relationship between readability of financial reports and financial reporting quality with emphasis on the role of information asymmetry. *Accounting, Finance and Computational Intelligence*, 3(1), 1-18.
- Khalid, W. E. O., Faisal, S. M., & Khan, A. K. (2021). Effect of the economic performance of financial statements on raising levels of accounting conservatism. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*.
- Mahmoodi, Abdoli, Shahri, & Dehdar. (2023). Providing a qualitative model of conditional accounting conservatism and financial flexibility to reduce corporate legal claims during COVID-19 using critical appraisal based on multi-grounded theory. *Capital Market Analysis*, 8(3), 50-78.
- Mahmoodi, A. A., Abdoli, M., Shahri, M., & Dehdar, F. (2025). Conditional accounting conservatism and financial flexibility: The Corona pandemic in the formation of legal claims. *International Journal of Law and Management*, 67(2), 299-324.
- Mashayekh, S., & Meymentabadi, S. (2014). Accounting disclosure, accounting quality, conditional and unconditional conservatism. *Financial Accounting and Auditing Research*, 24(6), 53-70.
- Mohammadnezami, S., Hajian, N., & Karimi Jafari, F. (2025). The effect of auditor type on earnings quality considering the moderating role of audit adjustments. *Judgment and Decision Making in Accounting Quarterly*, 5(18), 1-22.
- Mollae, M., & Mehrabi, M. J. (2015). The relationship between accounting information disclosure quality and conditional and unconditional conservatism. *Fiscal and Economic Policies Quarterly*, 3(9), 123-158.
- Moradi, M., Appolloni, A., Zimon, G., Tarighi, H., & Kamali, M. (2021). Macroeconomic factors and stock price crash risk: Do managers withhold bad news in the crisis-ridden Iran market? *Sustainability*, 13(7), 3688.
- Naeini, M. S. (2023). *The Impact of Oil Price Volatility on Banking Stocks: Evidence from Iran* Eastern Mediterranean University (EMU) - Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ)].
- Osoolian, M., Varahrami, V., & Razavi, H. (2024). Financial distress prediction using artificial neural network, partial least squares regression, support vector machine hybrid model, and logit model. *Iranian Economic Review*, 28(3), 1022-1049.
- Rahmani, Behpour, & Shojaeddin. (2014). Investigating the effect of economic freedom on economic fluctuations in selected developing countries. *Applied Theories of Economics*, 1(3), 131-150.
- Rashidian, Pakmaram, Asgar, & Beikzad. (2014). The relationship between state ownership and conditional accounting conservatism in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Accounting and Social Interests*, 4(3), 61-79.

- Salehi, M., Daemi Gah, A., Akbari, F., & Naghshbandi, N. (2021). Does accounting details play an allocative role in predicting macroeconomic indicators? Evidence of Bayesian and classical econometrics in Iran. *International Journal of Organizational Analysis*, 29(1), 194-219.
- Salehi, M., Ghanbari, E., & Orfizadeh, S. (2021). The relationship between managerial entrenchment and accounting conservatism. *Journal of Facilities Management*, 19(5), 612-631.
- Salehi, M., Ghasemi Sarnish, T., & Rababah, A. (2025). The relationship between financial statement comparability and accounting conditional and unconditional conservatism. *Asian Journal of Accounting Research*, 10(3), 222-241.
- Salehi, M., Lari DashtBayaz, M., Hassanpour, S., & Tarighi, H. (2020). The effect of managerial overconfidence on the conditional conservatism and real earnings management. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 11(3), 708-720.
- Shah Hosseini, N., Yalfani, A., & Khosravani, A. (2024). Designing a model for improving investors' decision-making and investment efficiency with emphasis on financial reporting quality: A mixed-method approach. *Accounting, Finance and Computational Intelligence Quarterly*, 2(3).
- Shirayeh, S. A. (2024). Assessing the relationship between accounting conservatism and bankruptcy risk. In *Creative Economy and New Business Management Approaches* (pp. 182-199).